

LIBRIS

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Marian ENE

Cristina PETRE-GHIȚĂ

Radu BERETEU

Mari-Elena BELCIU

Daniel ANGHEL

Geografie

Manual pentru clasa a **VI**-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Cuvânt-înainte	3
Prezentarea manualului în format tipărit	6
Prezentarea manualului în format digital	8
Metode complementare de evaluare	9
Știu din clasa a V-a	10

› Unitatea 1

Cunoașterea lumii în care trăim	11
---------------------------------	----

1. Repere ale cunoașterii Terrei. De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă	12
2. Continente și țări. Reprezentări cartografice. Harta politică a lumii	14
3. Aplicații practice. Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale	18
Recapitulare	20
Evaluare	21
Învăț să învăț	22

› Unitatea 2

Antroposfera. Omul și activitățile lui	23
--	----

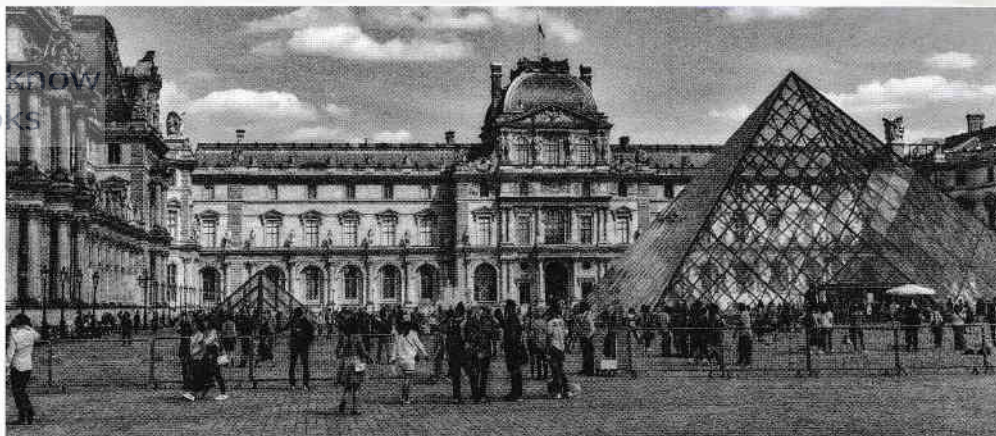

1. Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială	24
2. Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale	26
3. Resursele naturale. Valorificarea acestora	28
4. Domeniile activităților economice pe Terra. Agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)	30
5. Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții	34
6. Aplicații practice. Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat	36
Recapitulare	38
Evaluare	39
Învăț să învăț	40

› Unitatea 3

Europa – identitate geografică	41
1. Poziția geografică. Țărmurile: golfuli, insule, peninsule și strâmțori	42
2. Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore	46
3. Hidrografia	48
4. Diferențieri climatice și biogeografice	52
5. Harta politică – state și regiuni	54
6. Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)	56
7. Mari orașe europene	58
8. Resursele naturale. Valorificarea acestora	60
9. Activitățile economice. Agricultura, industria, serviciile	62
Statele Europei: cărți de identitate	64
Recapitulare	66
Evaluare	67
10. Uniunea Europeană	68
Caracterizarea geografică a unor state europene	
11. Regatul Spaniei	72
12. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	74
13. Germania	76
14. Federația Rusă	78
15. Suedia. Norvegia. Finlanda	80
Recapitulare	82
Evaluare	83
Învăț să învăț	84

› Unitatea 4

Europa in lumea contemporană	85
1. Valori culturale și umane europene	86
2. Calitatea vieții în Europa	88
Recapitulare	90
Evaluare	91

Învățare în echipă	92
La sfârșit de an școlar	93
Recapitulare finală	94
Evaluare finală	95
Bareme evaluare	96

Competențe în formare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje
  - 1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensurilor termenilor geografici
  - 1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice
  - 2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice
  - 2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criteriile date
  - 2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite
3. Studierea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare
  - 3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe
  - 3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS
  - 3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare
  - 3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse
4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană
  - 4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat
  - 4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat
  - 4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

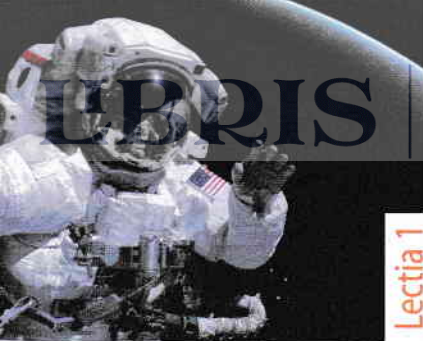

Cunoașterea | We know
books
lumii în care trăim

Unitatea 1

„Misterul creează fascinație,
iar fascinația este baza
dorinței omului de a înțelege.”
Neil Armstrong

LIBRIS

Lecția 1

We know books

Repere ale cunoașterii Terrei

De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Știu

- ✓ Orice călătorie începe din locurile natale și presupune, în primul rând, a te orienta corect în spațiu.
- Observă imaginile care urmează. Alege două instrumente necesare orientării.
- Argumentează alegerea ta, precizând două avantaje!

Vreau să știu mai mult

Primii exploratori

Grecii **Herodot** și **Strabo** sunt printre cei dintâi exploratori care ne-au lăsat mărturii importante despre locurile și popoarele întâlnite în călătoriile lor, inclusiv despre strămoșii noștri.

Ulterior, s-au remarcat trei personalități: vikingul **Leif Eriksson** (considerat a fi primul european ajuns în America de Nord, în jurul anului 1000), venețianul **Marco Polo** (prin călătoriile din Asia), marocanul **Ibn Battuta** (care a explorat Africa și Asia).

Perioada marilor descoperiri geografice

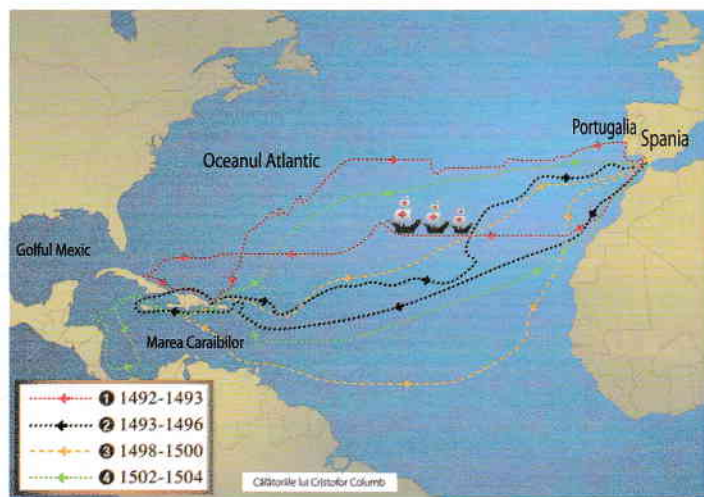
Secolele al XV-lea și al XVI-lea se remarcă prin explorările inițiate în special de Portugalia și Spania.

Portugalia, sub conducerea prințului **Henric Navigatorul**, a deschis perioada marilor descoperiri geografice, prin explorările coastelor vestice ale Africii. Cu scopul găsirii unei rute comerciale către Asia de Sud, prin sudul Africii și Oceanul Indian, **Bartolomeu Dias** descoperă Capul Bunei Speranțe. Aici va ajunge și **Vasco da Gama** care, mai târziu, parcurge prima rută navigabilă până în India.

Spania își propune găsirea unei alte rute către Asia. Navigatorul genovez **Cristofor Columb** propune o rută vestică spre India. Proiectul său este acceptat de spanioli și o expediție sub conducerea acestuia ajunge pe 12 octombrie 1492 (astăzi ziua națională a Spaniei și a hispanității) pe insula Guanahani (Bahamas), pe care a numit-o atunci San Salvador.

GEOforum

- ✓ În ciuda faptului că Leif Eriksson este primul european ajuns în America, se consideră că descoperitorul Americii este Columb. Oare de ce?

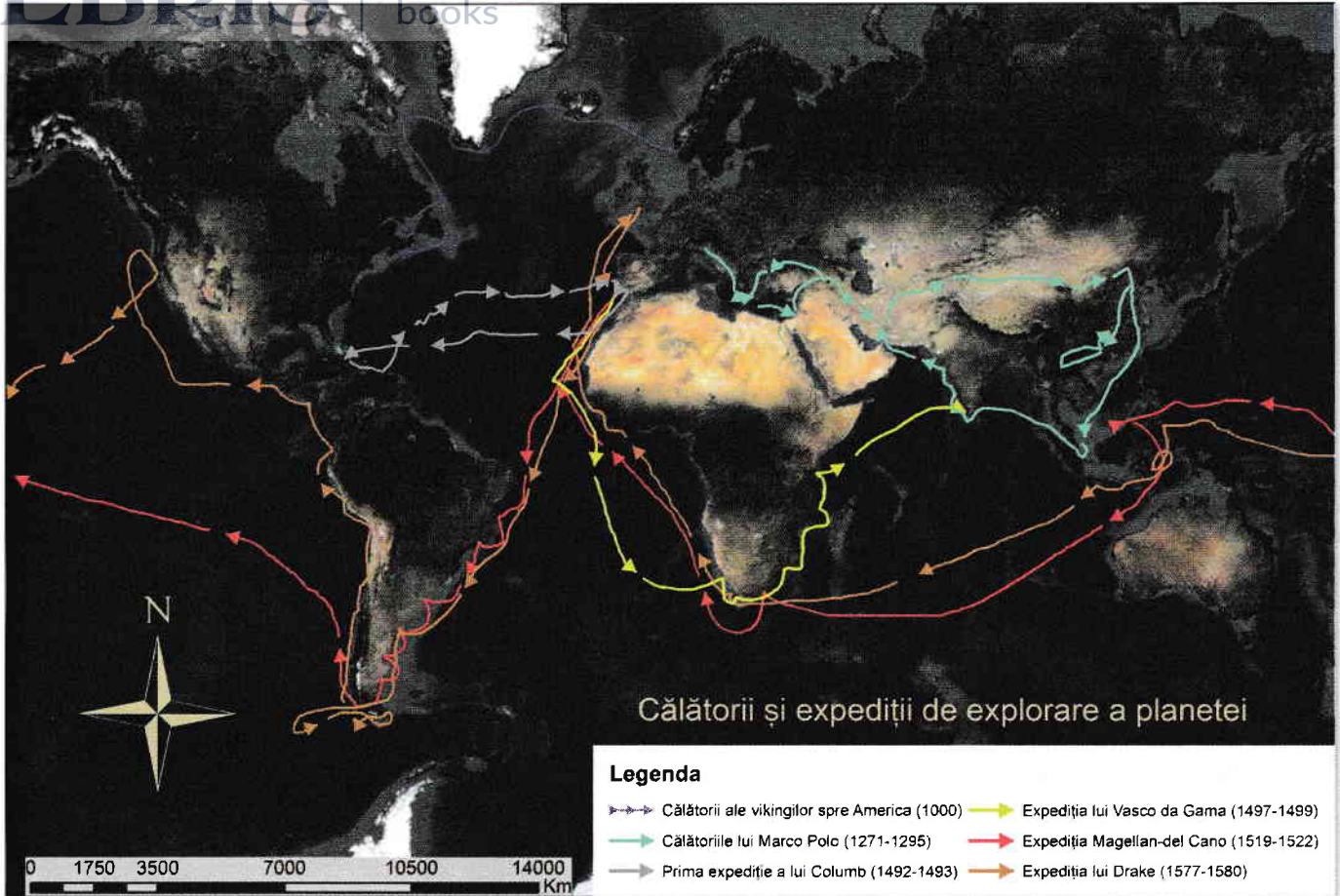
O altă expediție spaniolă a fost condusă de portughezul **Fernando Magellan**. Acesta era convins și el că există o altă rută mai ușoară spre Asia, dar navigând spre sud-vest. În timpul călătoriei sale, descoperă Strâmtoarea Magellan și un ocean liniștit pe care îl numește Pacific. Ajunge în Insulele Filipine, unde este ucis într-un conflict cu localnicii. Echipajul său, condus de spaniolul **Juan Sebastián del Cano**, reușește să revină în Spania ocolind Africa prin sud. În acest mod, s-a produs prima călătorie în jurul Terrei și s-au demonstrat multe adevăruri geografice – de exemplu, forma planetei.

O jumătate de secol mai târziu, englezul **Francis Drake** realizează o altă călătorie în jurul lumii.

Era tehnologiilor spațiale și informatice

Rusul **Iuri Gagarin** a fost primul om care a ajuns în spațiu, în 1961. Acest moment istoric a fost precedat de lansarea unor sateliți artificiali, care transmit primele imagini din spațiul cosmic. Ulterior, astfel de imagini, împreună cu sistemele de poziționare globală (spre exemplu, GPS), facilitează explorarea planetei. Instrumentele clasice ale geografiei, precum harta, se combină cu sistemele informaționale și rezultă sistemele informaționale geografice, cunoscute în lume ca GIS (*Geographic Information System*). Astăzi, GIS oferă sisteme complexe de navigație (cum ar fi Google Maps) sau sisteme de explorare virtuală a planetei (spre exemplu, Google Earth).

Exploratori români

Dintre exploratorii români, două personalități s-au remarcat în mod deosebit:

Emil Racoviță a participat ca naturalist la una dintre primele expediții științifice în Antarctica, cu nava Belgica (sec. al XIX-lea), alături de marii exploratori **Frederick Cook** și **Roald Amundsen**. **Dumitru-Dorin Prunariu** este singurul cosmonaut român și al 103-lea din lume. Zborul său cosmic a avut loc în 1981, la bordul navei cosmice Soiuz-40 și al stației spațiale Saliut-6.

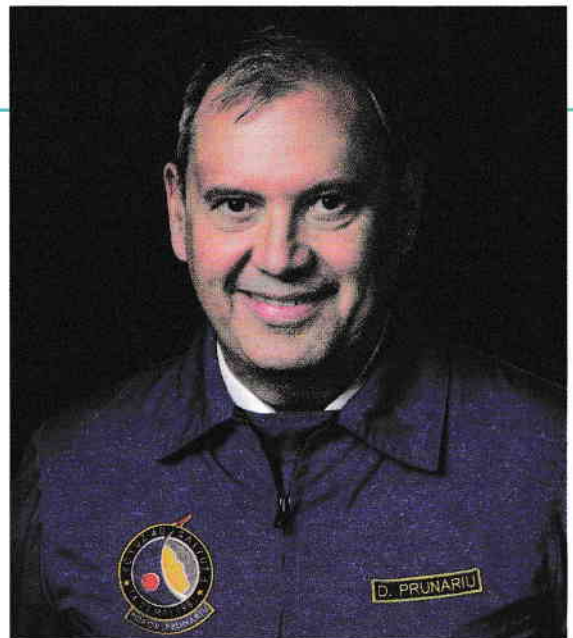
Aplic

✓ Analizează harta de mai sus și notează în caiet:

1. trei regiuni asiatice explorate de Marco Polo;
2. minimum două asemănări și două deosebiri cu privire la traseele urmate de cele două expediții în jurul lumii.

Dumitru Prunariu: mesaj pentru viitorii exploratori

Omul, prin natura lui, este un explorator. Spațiul cosmic reprezintă un mediu de explorare nelimitat și fascinant. La bordul stațiilor spațiale, în condiții de imponderabilitate, efectuăm experimente imposibil de realizat la sol, în condiții de **gravitație**, descoperim materiale cu **proprietăți noi**, descoperim lucruri noi despre **funcționarea organismului uman** și tratarea unor afecțiuni, producem substanțe cu proprietăți deosebite pentru **industria farmaceutică**, studiem creșterea unor plante care ne-ar putea asigura o parte din hrană pentru când **vom zbura spre alte planete**, observăm **planeta natală**, o studiem la nivel global și ne asigurăm că dobândim cunoștințele și tehnologiile necesare pentru a relua **explorarea Lunii** și a ajunge și pe **alte planete din Sistemul Solar**. **În mod sigur viață există și în alte locuri din Univers**. Prin investigațiile noastre, căutăm să o descoperim și să aflăm și care este **originea vieții** pe Pământ. Pe măsură ce dobândim tot mai multe cunoștințe, multe **teorii despre Univers**, planete și viață, emise în ani de oameni de știință, vor fi actualizate sau chiar complet modificate. **Cu învățătură, știință și perseverență**, avem posibilitatea să luăm noi înșine parte la această **extraordinară aventură științifică**.

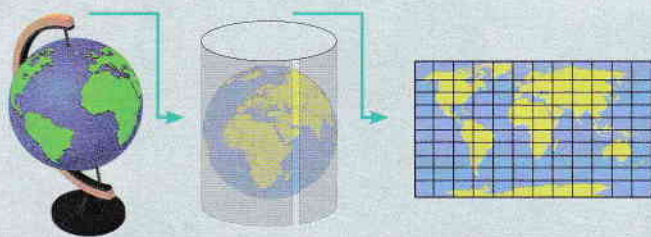

Continente și țări

Reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Știu

• Cartografia este știința reprezentării grafice în plan a realității unui spațiu geografic. Este „știința hărților”.

1. Analizează imaginea de mai sus și precizează:
  - a. metoda cartografică utilizată pentru a reprezenta în plan suprafața sferică a Terrei;
  - b. un avantaj al utilizării hărților față de globul geografic.
2. Studiază harta politică de la pag. 16. Precizează elementele componente ale hărții și tipul de scară utilizat.
3. Identifică și notează în caiet continentele din fig. 1.

Fig. 1. Continentele Terrei

4. Analizează tabelul de mai jos (fig. 2). Notează în caiet, în ordine descrescătoare, continentele, în funcție de suprafață, apoi de populație.

Continentul	Suprafața (km ²)	Populația (ONU, 2021)
Asia	44,6 milioane	4,7 miliarde
Africa	30,4 milioane	1,4 miliarde
America de Nord	24,2 milioane	600 milioane
America de Sud	17,8 milioane	430 milioane
Antarctica	14,2 milioane	0
Europa	10,4 milioane	750 milioane
Australia și Oceania	8,5 milioane	44 milioane

Fig. 2. Continentele Terrei: suprafață și număr de locuitori

5. Transcrie în caiet în ordine crescătoare continentele, în funcție de criteriile sugerate în fig. 3 și fig. 4.

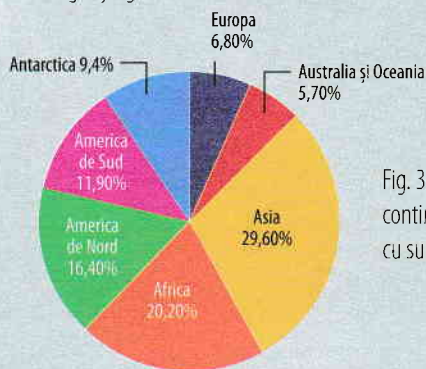

Fig. 3. Suprafața continentelor în raport cu suprafața uscatului

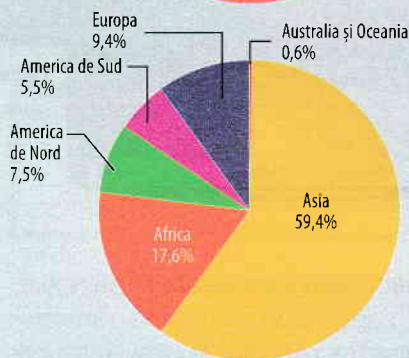

Fig. 4. Populația continentelor în raport cu populația totală a Terrei

Vreau să știu mai mult

Continente și țări – reprezentări cartografice

Pentru a ne orienta sau pentru a ne informa, utilizăm adeseori aplicații cartografice digitale. Imaginile satelitare și GIS se regăsesc frecvent sub forma unor aplicații informatice ușor de utilizat (Google Earth, Google Maps, National Geographic Mapmaker).

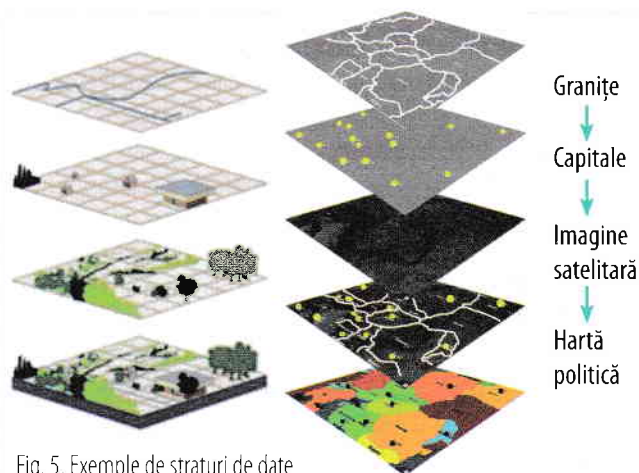

Fig. 5. Exemple de straturi de date

URDIS

We know

Printre altele, acestea folosesc principiul straturilor de date (în engleză: *data layers*) pentru a crea diferite reprezentări cartografice.

În acest mod, informația de pe suportul cartografic este organizată în părți distincte (numite straturi de date), dar care se suprapun perfect, rezultând o hartă.

În fig. 5, observăm cum straturile de date *granițe* și *stratul capitale* pot compune o hartă politică. Putem adăuga o imagine satelitară, setăm stratul „granițe” astfel încât teritoriul să fie transparent și astfel am putea face diferite analize geografice. De exemplu, putem identifica **diferite tipuri de granițe**: **granițe fluviale** (trasate de-a lungul unor fluvii și râuri: Dunărea este graniță între România și Bulgaria), **granițe montane** (munții Anzi între Chile și Argentina), dar și **granițe geometrice/rectilinii** (Egipt-Libia). Se pot crea și alte tipuri de hărți: hărți fizice și hărți tematice (climatice, rutiere, turistice etc.). GIS a determinat apariția hărților digitale dinamice sau interactive (le putem adapta după nevoile noastre sau putem accesa informații suplimentare – de exemplu, OpenStreetMap, Google Maps).

Harta politică a lumii reprezintă teritoriile (delimitate de granițe) celor 193 de state independente membre ale ONU, dar și teritorii dependente (care nu au suveranitate, precum Groenlanda, dependentă de Danemarca) sau cu statut special (Antarctica).

Pe harta politică, observăm că granițele și teritoriile sunt influențate de factori geografici precum: poziția geografică, forme de relief, hidrografie etc.

După **suprafața teritoriului**, putem distinge:

- **state continentale** (peste 7 milioane km²): Rusia, Canada, SUA, China;
- **state foarte mari** (peste 1 mil. km²): India, Argentina, Arabia Saudită;
- **state mari** (peste 500 000 km²): Nigeria, Ucraina, Madagascar;
- **state medii** (peste 200 000 km²): Japonia, România, Ecuador;
- **state mici și foarte mici** (sub 200 000 km²): Bangladesh, Coreea de Sud, Malta.

GEOfocus

✓ După criteriile determinate de factorii amintiți mai sus, putem identifica următoarele tipuri de state:

- după poziția geografică: state insulare, peninsulare, maritime (cu ieșire la Oceanul Planetar), continentale (fără ieșire la Oceanul Planetar);
- după forma teritoriului: state alungite, state compacte, state fragmentate.

✓ Analizați harta politică a lumii și precizați trei exemple pentru fiecare dintre tipurile de state de mai sus.

Aplic

• Observă harta de mai jos.

1. Identifică statele exemplificate în cadrul clasificării după suprafața teritoriului.
2. Pentru fiecare categorie din legenda hărții, precizează câte trei exemple.
3. Remarcăm mari contraste între suprafețele unor state și numărul de locuitori (exemplu: Bangladesh). Precizează alte trei exemple. Ce factori geografici pot determina asemenea situații?

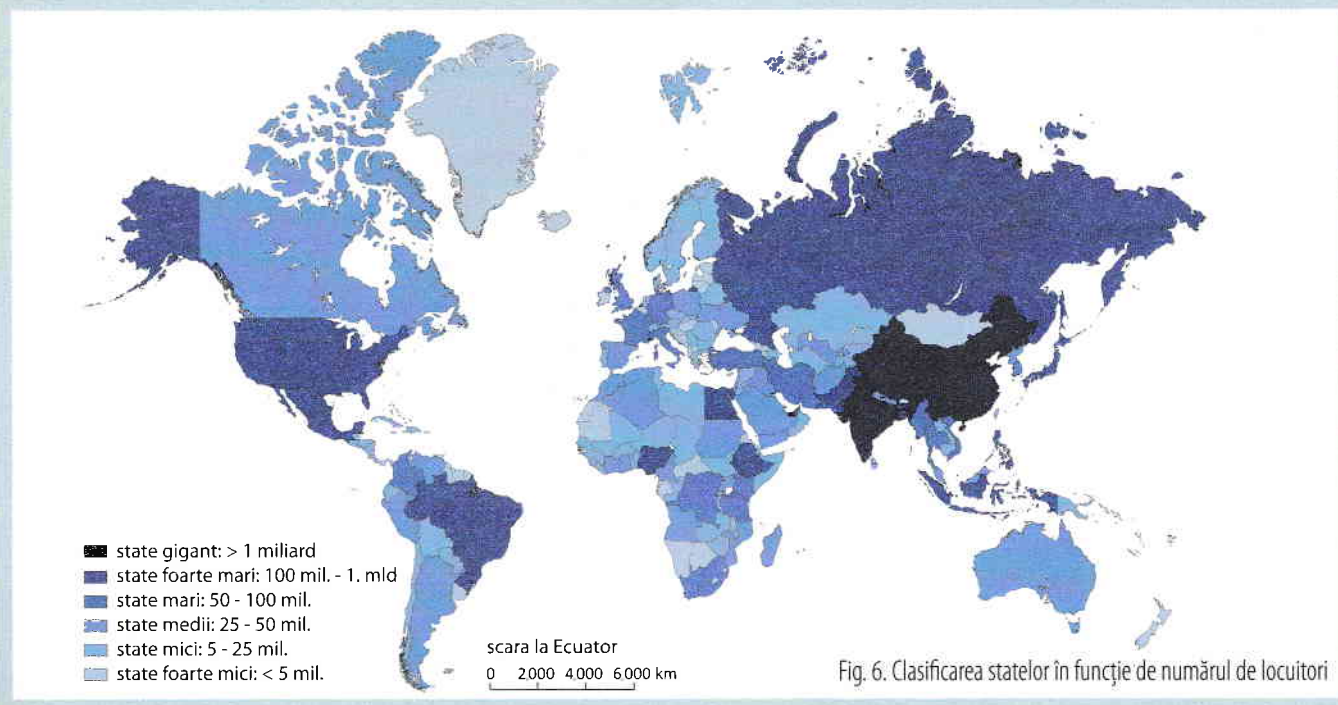

Fig. 6. Clasificarea statelor în funcție de numărul de locuitori